

**Program ekonomického,
sociálneho a kultúrneho
rozvoja obce**

na roky 2007 – 2013

obec Nevoľné

OBSAH

<u>1.ÚVOD</u>	3
<u>2.CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA OBCE</u>	4
<u>3. AUDIT OBCE</u>	6
3.1. Nezamestnaní.....	6
3.2. Bytový fond.....	6
3.3. Podnikanie v obci.....	6
3.4. Infraštruktúra.....	6
3.5. Historicko - kultúrna charakteristika.....	7
3.5.1. Významné osobnosti obce.....	8
<u>4. SWOT ANALÝZA OBCE</u>	10
4.1. Slabé stránky.....	10
4.2. Silné stránky.....	10
4.3. Príležitosti.....	11
4.4. Ohrozenia.....	11
<u>5. ROZVOJOVÁ STRATÉGIA, CIELE PRE VYTÝČENÉ OBDOBIE – PRIORITY A OPATRENIA</u>	13
5.1. Ekonomická oblasť.....	13
5.2. Oblasť životného prostredia.....	14
5.3. Sociálna oblasť.....	16
5.4. Oblasť športu, turistiky a kultúry.....	17
5.5. Oblasť ľudských zdrojov.....	20
<u>6. PREDPOKLADANÝ ROZPOČET PODĽA PRIORÍT V JEDNOTLIVÝCH OBLASTIACH A ROKOCH</u>	22
<u>7. MONITOROVANIE A HODNOTENIE</u>	22

1.ÚVOD

21.storočie je historické obdobie veľkých a rýchlych zmien vo vzťahoch štátov v celosvetovom merítku vôbec a v európskom merítku zvlášť. Slovenská republika, každé mesto a každá obec v nej, tieto veľké a rýchle zmeny nemôže iba registrovať, musí predvídať dôsledky zmien, musí sa snažiť ich dopad využiť vo svoj prospech a to buď jednotlivo, alebo v rámci mikroregiónov. Každá obec sa musí naučiť cítiť, žiť a plánovať nielen lokálne, ale najmä globálne, ako súčasť veľkej a stále sa rozrastajúcej Európskej únie, ktorá v súčasnosti predstavuje už 27 európskych štátov.

Európska únia, ktorej súčasťou je aj SR, zabezpečuje svoj rozvoj systémom sedemročných rozvojových dokumentov. Pre SR je to Národný strategický referenčný rámec a Národný strategický plán rozvoja vidieka na roky 2007-2013, ktorých cieľom je zabezpečiť rozvoj zaostávajúcich regiónov a obcí, ak tieto budú pripravené ponúkané možnosti z vyhlásených operačných programov zmeniť na realitu.

Naša obec Nevoľné, ako súčasť Slovenskej republiky, chce využiť všetky ponúknuté možnosti z NSRR SR a NSPRV na roky 2007-2013, ale tiež možnosti Diverzifikovanej regionálnej politiky Banskobystrického samosprávneho kraja. Preto vypracovala nasledovný Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja na roky 2007-2013 ako dokument, ktorý v nasledujúcich rokoch umožní efektívne využívanie vlastných, regionálnych, národných a nadnárodných zdrojov pre rozvoj obce a mikroregiónu „Kremnica a okolie“. Ním chceme vytvoriť podmienky na postupné zlepšovanie životných podmienok obyvateľov obce s cieľom zvýšiť záujem obyvateľov obce o veci verejné.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nevoľné nepovažujeme za nemenný. Podľa aktuálnosti v SR, BB SK a v obci ho budeme dopĺňať, aby skutočne zabezpečil trvalo udržateľný rozvoj obce.

2.CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA OBCE

Obec Nevoľné sa nachádza v Kremnických vrchoch, juhovýchodne od Kremnice. Rozkladá sa na širokom chrbte a jeho slnečných južných úbočiach medzi Švábskym a Bielym potokom. Od severu je chránená mohutnou hradbou Kremnického štítu. Stred obce leží 705 m.n. Chotár obce zaberá 310 ha a rozdiel medzi jeho najvyšším (950 m.n.v.) a najnižším bodom (540 m.n.v.) je 410 m. Hory poskytovali obyvateľom okrem ochrany , drevo na stavby, kurivo a remeselné spracovanie, kameň z vyvretých hornín na budovanie domov, ktorý občania poznali pod názvom „železnáky“, lesné plody získané zberom a poľovkou. Odlesnené plochy poskytovali hojnosť lúk a pasienkov na chov hovädzieho dobytku, oviec a kôz. Ťažká hlinitá pôda umožnila len pestovanie zemiakov a nenáročnej zeleniny. Okrem poľnohospodárskych a lesníckych prác sa obyvateľstvo živilo domácou remeselníckou výrobou . Na prelome 19.a 20. storočia obyvatelia našli prácu pri stavbe železnice, niektorí v baniach a značná časť odchádzala na polročné poľnohospodárske práce. Vystáhovali za prácou do Ameriky nepovažovali za vhodné sociálne riešenie. Dokázali žiť z toho, čo vyprodukovali vlastnými rukami. V medzivojnovom období si obyvatelia privyrábali na živobytie v malých firmách v Kremnici a na železnici. Po roku 1945 ustupuje poľnohospodárska a remeselná výroba domáceho obyvateľstva zamestnaniu v závodoch v Kremnici , v Žiari nad Hronom a vo Zvolene .

Povrchové vody z okolia Nevoľného odvádzajú Švábsky a Ihráčsky potok. V okolí Nevoľného sa vyskytuje mnoho studených puklinových alebo suťových prameňov s výdatnosťou 1l za sek. Najvýdatnejšie z nich v závere doliny Bieleho potoka v Luptáčkoch, bol zachytený 23.5.1940 a rekonštruovaný v r.2000.

Prírodné vzácnosti predstavuje kamenné more na Vájanke a „grant“ napájadlo, vytesaný z jedného kusa kameňa v dĺžke 417 cm pri severnom vstupe do obce, teda od Kremnice.

K prírodným vzácnostiam radíme aj bohatstvo rastlínstva a živočíšstva, najmä buky, hraby, jedle a smrek, konvalinka, šafran, stavače, zvončeky, jelenia, srnčia a diviacia zver, jarabica, drozd, sojka, lastovička, vrabec, škovránok, sýkorka, brhlík, stehlík, žltouchvost, muchárik, jastrab, vrana, kukučka, jazvec,

zajac, veverice, medveď, vlk, líška, kunovité šelmy. V potokoch a na stráňach žijú: pstruh, skokan, ropucha, salamadra, jašterica, užovka a vretenica. Jednoducho, rastlinstvo a živočíšstvo predstavuje nesmierne bohatstvo pre pravidelných, ale aj občasných návštevníkov prírody v okolí Nevoľného.

3. AUDIT OBCE

3.1. Nezamestnaní

V roku 2007 je 17 nezamestnaných obyvateľov obce. Z nich sú 4 v hmotnej núdzi. Percento nezamestnanosti sa pohybuje do 9 %.

3.2. Bytový fond

Rodinné domy:

- trvalo obývané :	129
- na rekreáciu :	9
-neobývané z rôznych dôvodov:	2

Priemerný vek domov je 65 rokov.

Bytové domy:	1
-počet bytov:	6
Ostatné domy:	7

3.3. Podnikanie v obci

V súčasnosti má obec Nevoľné 22 registrovaných podnikateľov. Podnikanie je zamerané na stavebné práce, stolárstvo, kovovýroba, zlatníctvo, ťažba dreva, autodoprava, účtovníctvo, kaderníctvo, služby pohostinstvo a potraviny.

Vzhľadom na remeselné schopnosti starších obyvateľov, podnikanie nie je dostatočne rozvinuté. Hrozí zánik stáročia trvajúcich remesiel (umelecké rezbárstvo, tkáčstvo, medovníkárstvo, včelárstvo, technické modelárstvo). Dôvodom nie je nezájum, ale finančné možnosti mladých pre začatie podnikania. Veľká rezerva pre podnikanie je v príprave rozvoja turistiky a agroturistiky. Tu bude treba získať obyvateľov obce, najmä s väčším bytovým fondom.

3.4. Infraštruktúra

Napriek tomu, že do polovice 20. storočia bola obec spojená so susednými obcami len poľnými cestami, so svetom ju spájala železnica, takže pre obec bola zriadená železničná zastávka, ktorá občanom slúžila do roku 1976.

Obec Nevoľné má v súčasnosti 2 100 m komunikácií, z čoho jedna v dĺžke 700 m je štátna komunikácia č3/05079, ktorá vedie z Kremnice cez našu obec do Ihráča a z neho zabezpečuje napojenie na rýchlostnú komunikáciu R1 Zvolen – Žiar nad Hronom. Štátna cesta Kremnica-Ihráč bola skolaudovaná v r.1972. Napojenie Nevoľné – Ihráč na rýchlostnú komunikáciu R 1 bolo dané do prevádzky v r. 1960.

Tak obecné, ako aj štátna komunikácia sú v dezolátnom technickom stave, nezodpovedajúcom moderným požiadavkám pre dopravu na pozemných komunikáciách.

V obci sú vzdušné rozvody elektrickej energie, zabezpečené je vonkajšie osvetlenie obce. Toto by si žiadalo kompletnú výmenu svietidiel z úsporných aj technologických dôvodov.

Kanalizácia obce je vybudovaná v dĺžke 1400 m, no jej zaústenie nie je v ČOV ,ale priamo do Ihráčskeho potoka.

V obci bolo zriadených 97 pevných súkromných telefónnych staníc, 4 stanice právnických osôb. Telefónne rozvody sú vedené aj pod zemou, aj vzduchom na drevených stĺpoch. Značná časť obyvateľov vlastní mobilné telefóny.

Obec v roku 1977 vybudovala vodovod, na ktorý sú pripojené všetky domy.

Verejná doprava v smere na Kremnicu aj na Žiar n / Hronom zabezpečuje SAD Zvolen. Počet autobusov je uspokojivý. Počet autobusových liniek sa v poslednom období znížil, preto ich výpadok riešia občania súkromnými automobilmi.

3.5. Historicko - kultúrna charakteristika

Územie, na ktorom sa v súčasnosti nachádza obec Nevoľné patrilo ostrihomskému arcibiskupstvu. Bolo porastené bukovo - jedľovými lesmi. Vznik obce nepriamo súvisí s rozvojom ťažby zlata v Kremnici, kde na výstuže štôlní bolo treba množstvo dreva. Práve preto prví osídlenci tohto územia museli byť odborníci na ťažbu a spracovanie dreva. Či sem prišli dobrovoľne alebo s nevôľou, pravdepodobne dodnes svedčí meno obce Nevoľné, v 2.polovici 19.storočia nazývané Tormaskert, čo v preklade znamená chrenová záhradka.

Prvá písomná zmienka je z 29.9.1487, no určite má staršiu históriu. Na odlesnenej pôde zakladali obyvatelia polia, lúky a pasienky, a tak hlavným živobytím bolo drevorubačstvo, poľnohospodárstvo a remeselné spracovanie

z toho plynúcich surovín pre kompletný život obyvateľov obce od ich narodenia až po hrob. Remeselná výroba, aj keď v súčasnosti nehrá rozhodujúcu rolu pre obyvateľstvo, nezanikla a ku chvále obyvateľstva je vážená dodnes. No bolo by ju k prospechu súčasníkov treba rozvíjať. Obyvateľstvo zachováva množstvo ľudových zvykov, čo ctí jeho vzťah k dedovizni. Obec nemá architektonické pamiatky z minulých storočí. Dominantou obce je rímskokatolícky Kostol Premenenia Pána, ktorý bol vysvätený v roku 1970. V správe obce je činná knižnica, čo v súčasnosti má už len málo obcí. Jedinou mimovládnu ustanovizňou je TJ Sokol, vlastníaca futbalový areál a chatu na Štôse. K rozvoju kultúrnej činnosti prispeje rekonštrukcia kultúrneho domu. Vybudovaný je 300 m dlhý kotvičkový vleč, ktorý využívajú aj milovníci lyžovania zo susedných obcí, najmä školy na lyžiarsky výcvik žiakov.

Závideniahodná, nezničená príroda ponúka množstvo turistických vychádzok, na ktoré však je treba čo najrýchlejšie upozorniť pri vstupe do obce orientačno-informačnými tabuľami.

Obec má 1 predajňu potravín a jedno pohostinstvo. Škola bola vybudovaná 4.septembra 1936. Predtým sa učilo po domoch. Škola bola zrušená v roku 1977. V obci dodnes zostala materská škola.

3.5.1. Významné osobnosti obce

Významnými osobnosťami môžeme označiť všetkých obyvateľov Nevoľného, ktorí v ťažkých prírodných podmienkach dokázali prežiť a obec zveľaďovať do polovice 20.storočia. Až vtedy sa životné podmienky obyvateľstva zlepšili preto, lebo všetci obyvatelia produktívneho veku získali zamestnanie. Celoštátne najzaujímavejšími osobnosťami sú :

- 1. Doc. RNDr. Rudolf Novodomec, Csc.,** ktorý stál v čele niekoľkých vysokých škôl.
- 2. Mons. Rudolf Baláž,** biskup Banskobystrickej diecézy.
- 3. Ondrej Ďurian,** vedúci zlatníckeho oddelenia na ŠUV v Kremnici, ktorý získal svetový úspech v roku 2006.
- 4. Akad.maliar Blažej Baláž,** pôsobiaci na PF TU vo funkcii vedúceho katedry výtvarnej výchovy, ktorého práce boli

vystavované na svetových výstavách v Japonsku, USA a v rôznych štátoch Európy.

4. SWOT ANALÝZA OBCE

4.1. Slabé stránky

1. Obec nemá územný plán, ktorý by rešpektoval a vymedzil stavebno-rozvojové ciele.
2. Havarijný stav verejných komunikácií (štátna cesta č.3/05079 a aj miestne komunikácie)
3. Kanalizácia obce bez ČOV je zvedená do Ihráčskeho potoka.
4. Nevyužitie alternatívne zdroje na výrobu elektrickej energie (veterné, solárne, biomasa)
5. Málo pracovných príležitostí v obci napriek vhodnej prírode pre turistiku každého druhu a bohatým remeselníckym tradíciám.
6. Pasivita vzdelaných občanov a pomerne nerozvinutý záujem občanov o veci verejné.
7. Málo príležitostí pre športové vyžitie občanov (viacúčelové plochy, voľnočasové aktivity občanov každého veku, no najmä detí a mládeže)
8. Nie sú vybudované informačno-orientačné body pre návštevníkov obce a jej okolia.
9. Slabá propagácia obce v moderných informačných prostriedkoch, najmä so zreteľom na využitie zdravého životného prostredia pre zdravotne postihnutých, pracovne vyčerpaných ľudí (dýchacie cesty, psychická vyčerpanosť), s možnosťou zotavenia sa v pokojnom prostredí alebo turistikou.
10. Komplikovaná dostupnosť k zdravotnej a sociálnej starostlivosti pre starých ľudí a malé deti.
11. Nevysporiadané urbárske vlastníctvo.
12. Nedostatočná pozornosť drobnej obecnej architektúre.

4.2. Silné stránky

1. Pekná, neporušená príroda, zdravé životné prostredie.
2. Vhodná poloha obce vzhľadom na pracovné a kultúrne príležitosti (Kremnica, Žiar nad Hronom, Zvolen).
3. Veľa detí a mladých ľudí.
4. Silné remeselnícke zázemie.
5. Dobre fungujúca knižnica.

6. Pracovní ľudia.

7. Záujem novej samosprávy o rozvoj obce.

4.3. Príležitosti

1. Využiť štrukturálne fondy a rôzne granty pre rozvoj obce.

2. Využiť remeselné zručnosti občanov pre vybudovanie drobnej obecnej architektúry.

3. Prístrešky autobusových zastávok, erbové označenie obce pri vstupoch do obce, svojrázne štýlové vybavenie interiéru rekonštruovaného kultúrneho domu, informačné tabule.

4. Spopularizovať obec a vyburcovať hrdosť občanov na tradície obce každého druhu prostredníctvom zriadenia miestneho múzea v neefektívne využívanom objekte bývalej požiarnej zbrojnice.

5. Zlepšiť materiálne istoty občanov, ktorých sa podarí získať pre zriadenie rodinných penziónov pre turistov (zdravotné pobyty, víkendové pobyty, pobyty detí z južného Slovenska počas lyžiarskych výcvikov).

6. Ponúknuť lyžiarsky vleč pre deti ZŠ z južného Slovenska na lyžiarsky výcvik so zabezpečením ubytovania v rodinných penziónoch s polpenziou a obedov v MŠ.

7. Sprostredkovať využitie neobývaných domov pre chatárčenie prostredníctvom médií.

8. Omladiť obec prípravou pre novú IBV.

9. Spojiť sily obce s ostatnými obcami, členmi Mikroregiónu Kremnica a okolie na jeho trvalo udržateľný rozvoj.

10. Zaktivizovať a angažovať občanov pre rozvoj obce.

11. Postupne vytvoriť možnosti pre podnikateľov v oblasti agroturistiky.

4.4. Ohrozenia

1. Nedostatok vlastných financií obce na vytýčené ciele.

2. Nedostatočný tok financií pre rozvoj obce z iných zdrojov (BBSK, ministerstvá, granty, eurofondy).

3. Hrozba zániku tradičných vidieckych remesiel a zručností.

4. Pomalé vytváranie nových pracovných príležitostí.

5. Odchod mladých občanov z obce za prácou.

6. Krachom poľnohospodárskeho družstva klesá kvalita životného prostredia-les sa tlačí do obce , lúky zarastajú krovím, poľnohospodárska pôda je nevyužitá.

5. ROZVOJOVÁ STRATÉGIA, CIELE PRE VYTÝČENÉ OBDOBIE – PRIORITY A OPATRENIA

5.1. Ekonomická oblasť

Priorita 1: Vysporiadanie miestnych komunikácií a ich kompletné rekonštrukcie

Opatrenia: Dať vypracovať GP miestnych komunikácií. V prípade potreby zabezpečiť vykúpenie parciel z osobného do obecného vlastníctva z rozpočtu obce. Potom hľadať finančné možnosti zo štrukturálnych, štátnych a regionálnych zdrojov, pri istení 5- 10 % spolufinancovania z rozpočtu obce.

Priorita 2: Vytipovať občanov ochotných venovať sa agroturistike a podporiť ich pri vybavovaní ich podnikateľských zámerov.

Opatrenia: Na začiatku s potenciálnymi občanmi prediskutovať možnosti jednotlivcov s možnosťami v obci a ponúkanými možnosťami MPSR a EÚ. Poskytnúť im dostupné hodnoverné informácie a v prípade vážneho rozhodnutia pre určitú oblasť podporiť ich pri vypracovaní a vybavovaní podnikateľského zámeru. Sprístupniť informácie z internetu.

Priorita 3: Získať obyvateľov obce pre podnikanie vo vlastných rodinných domoch v oblasti kompletných služieb turistom, prípadne účastníkom regionálnych či celoslovenských akcií.

Opatrenia: Vysvetliť občanom ekonomický dopad na rast vlastnej životnej úrovne pri rozhodnutí podnikat' v tejto oblasti služieb bez toho ,aby museli opustiť obec. Z začať s ubytovaním účastníkov gospelových stretnutí mládeže a upozorniť ich na možnosť ubytovania detí ZŠ a ich pedagógov počas lyžiarskych výcvikov, prípadne turistických akcií, ktorých tradíciu treba vytvoriť. V prípade potreby prestavby alebo prístavby rodinných domov usmerniť občanov na finančné dotácie zo štrukturálnych fondov cez MP. Pomôcť záujemcom ich vybavenie.

Priorita 4: Zabezpečiť vypracovanie územného plánu obce a tak racionálne nasmerovať jej rozvoj.

Opatrenia: Najprv riešiť prípravu ÚPD naštudovaním príslušných § zákona č.50/1976 Z.z. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku a túto prioritu v príslušnom roku prerokovať s OcZ. Nájsť výberovým konaním (podľa predložených cenových ponúk) autorizovaných projektantov pre vypracovanie bodov a-d §19a uvedeného zákona. Potom hľadať možnosti finančného krytia nákladov na ÚPD, so zaistením 5-10% spolufinancovania obcou cez HPSR štrukturálnych, rezortných alebo regionálnych fondov, na ktorých získanie vypracovať projekt.

5.2. Oblasť životného prostredia

Priorita 1: Vybudovanie čističky odpadových vôd (ČOV) pre technické spracovanie splaškovej vody z obecnej kanalizácie a dobudovanie ďalšej vetvy kanalizácie.

Opatrenia: Na základe výberového konania získať autorizovaného projektanta pre ČOV. Následne objednať vypracovanie projektovej dokumentácie a začať stavebné konanie. Pokúsiť sa o získanie finančných prostriedkov na krytie projektových nákladov zo štrukturálnych fondov z opatrenia „Technická pomoc“. Po vydaní stavebného povolenia vypracovať projekt na získanie financií z rezortných alebo štrukturálnych zdrojov, počítajúc s 5-10% spolufinancovaním obcou. Pripraviť výber stavebnej organizácie.

Priorita 2: Technická príprava a výstavba prístreškov autobusových zastávok.

Opatrenia: Vypracovať niekoľko návrhov prístreškov s požiadavkou využitia miestnych stavebných surovín (kameň, drevo). Na základe navrhnutého rozpočtu vybraného typu prístrešku pokúsiť sa o získanie financií na krytie nákladov z regionálnych zdrojov. Výstavbu prístreškov riešiť prostredníctvom zručných nezamestnaných občanov alebo miestnych podnikateľov v oblasti stavebnej výroby.

Priorita 3: Dokončiť rekonštrukciu verejného osvetlenia obce a zabezpečiť postupne aktuálne osvetlenie pre vianočné obdobie.

Opatrenia: Vykonať časový prieskum trhu svietidiel so šetriacimi svetelnými zdrojmi a vybrať dodávateľa na základe odborného posudku. Rovnako vykonať časový prieskum trhu na montážny materiál a montážne práce. Na základe uvedeného pristúpiť k montáži rešpektovaním dodržania bezpečnosti práce. Od začiatku pripravovať žiadosť na získanie finančného krytia nákladov z regionálnych alebo rezortných zdrojov.

Priorita 4: Zabezpečiť kompletnú montáž nového ozvučenie obce, vrátane novej rozhlasovej ústredne.

Opatrenia: Získať expertné stanoviská a ponuky dodávateľských a montážnych organizácií na druh potrebnej ozvučovacej techniky. Rozhodnúť sa na základe výberového konania tak na techniku, ako aj na dodávateľa. Pokúsiť sa o získanie finančného krytia, pri zabezpečení spolufinancovania z rozpočtu obce, z rezortných zdrojov.

Priorita 5: Vyhotoviť nový grant s využitím kamenného monolitu pre úžitkové aj atraktívne zachytenie prameňa v strede obce.

Opatrenia: Zabezpečiť vhodný monolit, jeho prevoz na miesto výroby. Získať skúsených domácich kamenárov a s nimi zostaviť rozpočet. Požiadat krajskú agentúru ŽP o finančnú dotáciu pri zabezpečení 5-10% spolufinancovania. Zmluvou o vykonaní práce zabezpečiť prehľadnú odmenu kamenárom za vykonanú prácu. Osadenie grantu využiť na spopularizovanie obce v regionálnych aj celoštátnych komunikačných prostriedkoch.

Priorita 6: Vyhotoviť a osadiť erby obce k ceste pri vstupe do obce z obidvoch strán.

Opatrenia: Správne sa rozhodnúť pre prírodný materiál na vyhotovenie erbov-kameň alebo drevo. Podľa definitívneho rozhodnutia získať cenové ponuky na

túto prácu od niekoľkých schopných umeleckých remeselníkov alebo zručných domácich remeselníkov. Zmluvou o vykonaní práce zabezpečiť odmenu autorovi erbov. Osadenie erbov využiť na spopularizovanie obce. Finančné krytie riešiť získaním grantu z krajských alebo slovenských zdrojov.(Slov.agent.pre rozvoj vidieka;BBSK)

5.3. Sociálna oblasť

Priorita 1: Vypracovať analýzu stavu sociálneho zabezpečenia občanov nad 65 rokov a ich potrieb.

Opatrenia: V spolupráci s poslancami OcZ zmapovať skutočný stav sociálnych istôt uvedenej skupiny občanov, vyšpecifikovať najohrozenejšiu skupinu a oblasť najnutnejšej pomoci. Podľa možností nadviazať kontakty s ich najbližšími príbuznými a skúmať možnosť riešenia ohrozenia ich rodinných príslušníkov. Neriešiteľné prípady pomocou príbuzných zabezpečiť rozpočtovou položkou obce.

Priorita 2: Zlepšiť demografický vývoj obyvateľstva obce.

Opatrenia: V spolupráci mladých občanov a poslancov nájsť riešenie bytových potrieb mladých manželov. Rovnakým spôsobom riešiť prípadnú zamestnanosť mladých matiek v obci. Udržať materskú školu v obci a dbať o jej spoločensky a materiálne aktuálnu vybavenosť.

Priorita 3: Venovať pozornosť invalidným občanom každej vekovej kategórie, ale aj občanom ZŤP.

Opatrenia: V spolupráci poslancov s občanmi uvedených kategórií vyšpecifikovať nevyhnutné oblasti pomoci pre nich. Napr.pomoc pri úradnom vybavovaní zdravotných pomôcok, finančného zabezpečenia bezbarierových úprav bytov, príplatkov na liečebné a prepravné účely a podobne.

5.4. Oblasť športu, turistiky a kultúry

Priorita 1: Vybudovať viacúčelovú plochu(pre loptové hry,korčuľovanie , ale aj zábavné stretnutia).

Opatrenia: Zabezpečiť vyhotovenie jednoduchej projektovej dokumentácie. Hľadať zdroje finančného krytia v regióne BB SK,na ministerstvách,v zahraničných nadáciách. Zainteresovať občanov na svojpomocné práce, ako súčasť spolufinancovania. Zdôrazniť im účelnosť danej priority. Spolufinancovanie riešiť rozpočtovými prostriedkami.

Priorita 2: Dokončenie oplotenia futbalového ihriska, prístupového chodníka k nemu a postavenie altánku.

Opatrenia: Vyhotoviť projekt altánku a získať jeho finančné krytie,ako aj na krytie nákladov na materiál, grant z mimovládnych donorských organizácií. Na stavebné práce získať občanov-priaznivcov futbalu.

Priorita 3: Pokračovať v tradíciách kultúrnych a športových akcií.

Opatrenia: Svojpomocne s aktivistami zostaviť kalendár športových a kultúrnych akcií obce,rozposlať ho v dostatočnom predstihu medzi členov Mikroregiónu Kremnica a okolie,ale získať priaznivcov akcií aj prostredníctvom regionálnej a celoslovenskej tlače. Získať v predstihu sponzorov finančných prostriedkov. Rozširovať organizačný štáb jednotlivých akcií o nových členov.

Priorita 4: Dokončiť prístavbu a rekonštrukciu kultúrneho domu a navrhnúť jeho využitie.

Opatrenia: Zabezpečiť dofinancovanie stavebno-rekonštrukčných prác z vlastných zdrojov. Využiť umelecko-remeselnú zručnosť občanov pri vnútornom zariaďovaní kultúrneho domu. Na ich odmenu získať finančné krytie od sponzorov a rôznych dotačných fondov. Vypracovať návrh možností využitia kultúrneho

domu, pričom určiť ceny nájmu za jeho využívanie, prípadne určiť rozsah oslobodenia od poplatkov za jeho využívanie.

Priorita 5: Zrekonštruovať budovu bývalej požiarnej zbrojnice a zriadiť v nej obecné múzeum.

Opatrenia: Vypracovať odborný zámer tak, aby múzeum zachytávalo tradície každodenného života, práce a spôsobu oddychu, či kultúry našich predkov. Získať exponáty od obyvateľov obce darom alebo odkúpením. Uviesť mená darcov jednotlivých exponátov. Získavať vhodnú fotodokumentáciu pre činnosti, ktoré nie je možné doložiť exponátmi. Finančné prostriedky získať z príjmu zo služieb cestovného ruchu na MH SR, zo zdrojov BB samosprávneho kraja a na započatie prác vyčleniť prostriedky v rozpočte obce. Príležitosť je aj zo zdrojov štrukturálnych fondov vyčlenených pre rozvoj vidieka na MH SR.

Priorita 6: Vyhотовiť informačné tabule o obci, turistických možnostiach a zaujímavostiach jej okolia.

Opatrenia: Vytvoriť realizačnú skupinu občanov a priaznivcov obce pre zaistenie správneho výberu usmernení návštevníka obce a jej okolia, pre správny výber upozorňujúcich ikoniek na informačných tabuliach, ich čitateľnosť, pre najvhodnejší realizačný materiál na zhotovenie tabúľ, ktoré by mali odolávať poveternostným podmienkam, mali by tiež zamedzovať ich poškodeniu a využívať vhodné miestne prírodné materiály, ktoré môžu znížiť náklady na zhotovenie informačných tabúľ. Okrem vlastných rozpočtových prostriedkov využiť finančné možnosti MH SR z príjmu zo služieb cestovného ruchu, zo štrukturálnych fondov vyčlenených na rozvoj vidieka prostredníctvom M pôdohospodárstva SR. Zainteresovaním občanov a rodákov riešil by sa kladný vzťah k týmto objektom.

Priorita 7: Oplotenie cintorína a vybudovanie kolumbária v jeho areáli.

Opatrenia: Dať vyhotoviť jednoduchú projektovú dokumentáciu kolumbária s využitím priazne kvalifikovaných rodákov, ktorí dokážu najcitlivejšie skĺbiť pietny priestor cintorína, prírodné materiály, rozsah potreby urnovej formy ukladania

telesných pozostatkov v obci a využitie remeselných schopností miestnych stavebníkov. Pre finančné krytie využiť možnosti poskytované na realizáciu drobných stavieb na Agentúre pre rozvoj vidieka v Banskej Bystrici, na BB samosprávnom kraji a počítať tiež s 5% finančným krytím v rozpočte obce.

Priorita 8: Rekonštrukcia vojnového hrobu.

Opatrenia: pre rekonštrukciu vojnového hrobu získať remeselne zdatných ľudí z rodiny pozostalého, aby sa udržala rodová kontinuita a zároveň hrdosť na odbojovú činnosť svojho rodinného zosnulého. Finančné krytie riešiť z možných rezortných dotácií a z rozpočtu obce. Zrekonštruovaný priestor odovzdať do starostlivosti zodpovedným zástupcom mládeže a hrdinstvo obeť pripomínať vhodnou formou každoročne pri výročí oslobodenia obce.

Priorita 9: Vybudovať oddychové zóny obce.

Opatrenia: Prekonzultovať výber vhodných priestorov v obci na oddychové zóny s kvalifikovanými odborníkmi a rovnako ich požiadať o vypracovanie návrhov na oddychové zóny podľa toho, či majú slúžiť matkám s malými deťmi, starým občanom alebo ostatným občanom. Podľa toho voliť druh zelene a objekty v oddychovej zóne. O finančné krytie sa možno uchádzať na agentúre EKOPOLIS, krajskej agentúre pre rozvoj vidieka, na BB samosprávnom kraji, alebo na Konte ORANGE. Zároveň treba počítať s čiastkou 5-10% z vlastných rozpočtových prostriedkov.

Priorita 10: Aktualizovať internetovú stránku obce Nevoľné a tým spropagovať turistické a oddychovo-relaxačné možnosti obce.

Opatrenia: pre aktualizáciu získať mladých začínajúcich odborníkov, ale ich elán podporiť už skúsenými a zodpovednými odborníkmi z obce. Aktualizáciu zveriť na to vytvoreným organizáciám len za predpokladu, že by domáce zdroje tejto práce z akýchkoľvek dôvodov zlyhali. Finančné krytie riešiť z rozpočtových prostriedkov obce alebo zo štrukturálnych fondov cez MP SR.

5.5. Oblasť ľudských zdrojov

Priorita 1: Za spoluúčasti zodpovedných orgánov, v prípade záujmu nezamestnaných zabezpečiť rekvalifikačné kurzy a školenia.

Opatrenia: Udržiavať potrebné kontakty s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny a s jeho pomocou zaraďovať predovšetkým nezamestnaných na rekvalifikačné kurzy a školenia. Pravidelne zisťovať záujem nezamestnaných o návrat do pracovného pomeru a podľa analýzy vzdelávacích potrieb a existujúcich možností ponúknuť im možnosť rekvalifikácie a zamestnania. Možnosti rekvalifikácie zverejňovať na internetovej stránke obce aj s podmienkami pre zaradenie.

Priorita 2: V súlade s cieľmi,opatreniami a príslušnými právnymi predpismi EÚ zabezpečiť poradenský servis na celoživotné vzdelávanie občanov.

Opatrenia: Vytvoriť aspoň trojčlenný kolektív, ktorý by sledoval pomocou internetu možnosti krátkodobého(jednotlivého) vzdelávania občanov, (konferencie, semináre, besedy, talk shows). tiež možnosti na výmenné informačné stáže a návštevy. Zameranie zúčastnených nie je obmedzené (nezamestnaní, podnikateľské subjekty, začiatočníci v podnikaní). Pre záujemcov o podnikanie treba zabezpečiť možnosť na vlastné zostavenie podnikateľského plánu. Takáto činnosť je 100% financovaná zo štrukturálnych fondov cez MP SR.

Priorita 3: Získavať občanov pre veci verejné.

Opatrenia: Uprednostňovať osobný kontakt, ale využívať aj obecný rozhlas, www stránku obce, verejné zhromaždenia, úradné tabule a letákovú formu. Prostredníctvom uvedených foriem práce s občanmi zverejňovať všetky rozhodnutia-uznesenia OcZ alebo ostatné dôležité informácie. Táto priorita vytvára pole pôsobnosti pre poslancov a členov komisií.

Priorita 4: Pokračovať v rozvoji záujmových, športových a voľnočasových aktivít detí a mládeže.

Opatrenia: Pravidelne mapovať druh a rozsah voľnočasových záujmov detí a mládeže, možnosti ich pravidelného usmerňovania schopnými dospelými občanmi, zlepšovať existujúce možnosti a vytvárať možnosti nové.

6. PREDPOKLADANÝ ROZPOČET PODĽA PRIORÍT V JEDNOTLIVÝCH OBLASTIACH A ROKOCH

7. MONITOROVANIE A HODNOTENIE

Monitorovanie najdôležitejšieho významu prebiehalo medzi občanmi obce tvorilo základ plánovacieho procesu pre Program hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja obce na roky 2007-2011 pre jednotlivé vybrané priority.

Ďalšiu fázu monitorovania predstavuje postupné zoznamovanie s možnosťami, ktoré poskytujú jednotliví donori alebo fondy, najmä: Štrukturálne fondy pre Slovensko, pre obec. Tu je nevyhnutnosťou monitorovania správna orientácia v sieti fondov a donorov podľa vytýčených cieľov obce v PRO.

Tretiu fázu monitorovania predstavuje zostavenie a schválenie tímu obecným zastupiteľstvom pre vypracovanie jednotlivých žiadostí o financie z Európskych štrukturálnych fondov aj s potrebnými prílohami.

Nasledujúcou fázou je vypracúvanie projektov a žiadostí pre jednotlivé ciele-priority a jednotlivé rozpočtové roky. Tieto monitorovacie kroky sú monitorovaním ex ante. Výsledkom bude predbežné hodnotenie.

Po získaní finančných dotácií nasleduje skutočná realizácia projektu so všetkými realizačnými krokmi (verejné obstarávanie, realizácia, priebežné hodnotenie projektu). S procesom skutočnej realizácie projektu súvisí vypracovanie priebežného hodnotenia.

Ukončením prác v každom projekte je záverečné hodnotenie a následné hodnotenie. Tieto monitorovacie kroky sú monitorovaním ex post, záver ktorého bude uvádzať dopady na obec, obyvateľstvo a prírodné prostredie.